

Hej kammarmusiklyssnare!

Malin Broman och Simon Crawford-Phillips, ett av Sveriges mest kända musikerpar kommer på återbesök i **Lunds Kammarmusiksällskap på Magle konserthus måndag 21 mars kl. 19.00**. Sist de besökte oss var i januari 2018 med Kungsbacka Pianotrio.

Violinisten Malin Broman är en mycket anlitad solist, hon är konstnärlig ledare, kammarmusiker, lärare och konsertmästare i Sveriges Radios symfoniorkester, och ikväll får vi även höra henne spela viola. 2006 utsågs Malin till Violinprofessor vid Guildhall School of Music & Drama, London, men efter att hon flyttat till Sverige blev hon professor i viola vid Edsbergs musikinstitut, som är hennes nuvarande tjänst. Läs Malins biografi på www.malinbroman.com

Simon Crawford-Phillips, är en välkänd **pianist** och dirigent, agerar som multifestivalregissör, kammarmusiker, lärare med mera. Läs hela biografien på Simons hemsida www.simoncrawford-phillips.com

2017 utsågs Simon till konstnärlig rådgivare och chefsdirigent för Västerås Sinfonietta, nu förlängd till 2023.

Program:

Rebecca Clarke: Sonat för viola och piano (1919)
Djuro Zivkovic: Alleluias för viola och piano (beställningsverk 2022)
Clara Schumann: 3 Romanser för piano och violin op. 22 (1853)
Johannes Brahms: Sonat för viola och piano f-moll, op. 120:1 (1894)

Se verkbeskrivningar i bilaga!

Biljettkassan öppnar kl. 18.15. Biljettpris: Medlemmar och studerande 100 kr, för övriga 200 kr. Ungdomar under 18 år går in gratis. Betala med kort, Swish eller kontant. Förköp kan göras på Visit Lund AB, telefon 046-131415 och via www.ticketmaster.se (expeditionsavgift tillkommer).
Kom i god tid!!

Välkommen!
Styrelsen www.lkms.se

Nästa spelafton måndag 4 april kommer Camerata Nordica och spelar sextetter av Richard Strauss, W.A. Mozart och Nikolaj Rimskij-Korsakov.

LKMS. Medlemsutskick inför spelafton med Malin Broman & Simon Crawford-Phillips den 21 mars 2022.

Något om verken som framförs.

Rebecca Clarke, Sonat för viola och piano

1 Impetuoso 2 Vivace 3 Adagio

1919

Under sina besök i USA hade Rebecca Clarke lärt känna pianisten och mecenaten Elizabeth Sprague Coolidge¹. Denna uppmanade Clarke att skicka in sin sonat till hennes tävling 1919 om bästa nyskrivna verk för viola. Inte mindre än 73 verk lämnades in. Juryn tyckte att två verk var bättre än de övriga, och ett av dem var Clarkes Sonat, men medlemmarna var olyckligtvis 6 till antalet och kunde inte ena sig. Coolidge var tvungen att själv bli tungan på vågen. Det verk som placerade sig som nr 1 visade sig vara Ernest Blocks Svit för viola och piano. Men juryn insisterade på att även utmanarens namn skulle avslöjas. ”Du skulle ha sett deras uppsyn när de insåg att det var skrivit av en kvinna” berättade Coolidge senare för Clarke. Trots att Clarke var en mycket ödmjuk person, med ständiga tvivel på sin talang, hoppades hon ändå att det en gång skulle bli möjligt att bedöma en tonsättares verk efter kvalitet och inte efter kön.

Sonatens storform med en avslutande långsam sats är inte helt vanlig. Som motto för verket har Clarke valt några verser ur en dikt, *La Nuit de Mai* av Alfred de Musset²:

Poète, prends ton luth; le vin de la jeunesse   Poet, fatta din luta; ungdomens vin
Fermente cette nuit dans les veines de Dieu.   jäser denna natt i Guds ådror.

Första satsen har en mycket tydlig tredelning, ABA, men B-delen utgörs av en lika tydlig bearbetning av A-delens teman, och det är alltså fråga om en sonatformsvariant. En uppförande fanfar inleder temat i introduktionen, betecknad *Impetuoso*. Violan presenterar hela temat till ett vilande pianoackord:

Det understreckade 16-delsmotivet får betydelse och hörs flera gånger i satsen.

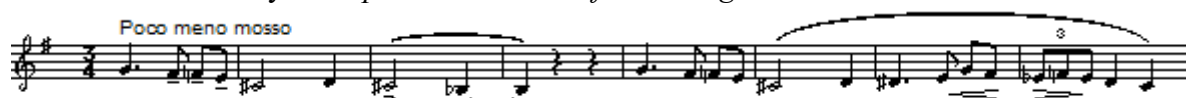
¹ E. S. Coolidge, 1864-1953, var en amerikansk musikmecenat. Hon spelade själv piano och var särskilt intresserad av kammarmusik, som genom hennes stöd fick en betydligt höjd status i USA. Hon finansierade en årligen från 1918 återkommande tävling för nyproducerad kammarmusik, The Coolidge Competition.

² A. de Musset, 1810-56, fransk författare av framför allt poesi och dramatik. Hade 1833-34 ett stormigt förhållande till George Sand, som slutade med att hon rymde med den läkare som vårdade den sjuke Musset. Det kom att präglade en stor del av hans verk., bl.a. *La Confession d'un enfant du siècle* (1936, Bekännelser av ett seklets barn 1962). *La Nuit de Mai* ingår i diktcykeln *Les Nuits* (1935-37)

Huvudtemat utgörs av en ny melodi, men man känner igen både punkteringar, 16-delsfiguren och inte minst den ständiga växlingen mellan dubbel- och trippelfigurer från inledningstemat. De dynamiska växlingarna mellan forte och piano skapar en orolig stämning:

I slutet av huvudgruppen återkommer inledningstemat, men nu i pianot, som en överledning till sidogruppen. Sidotemat har en vemodigare nästan trånande framtoning, men vi ser även här punkterade fraser och trioler. Det första fallande motivet för tankarna till Debussys *Förspel till en Fauns eftermiddag*.

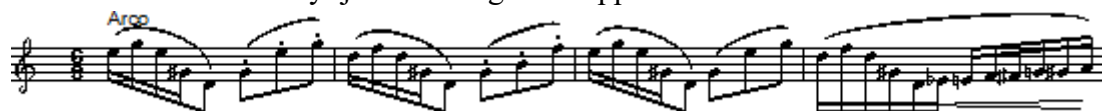
I genomföringen, *Meno mosso*, bearbetas och kombineras alla tre teman på ett mycket elegant sätt. Återtagningen börjar med huvudtemat (tema 2), som liksom i expositionen har inledningstemat som en övergång till sidotemat. Det senare klingar nu ut i forte och i E-dur och har fått beteckningen *appassionata*. Avsnittet drivs mot en höjdpunkt i fortissimo, för att sedan klinga av i stillhet. En kort coda avslutar.

Den humoristiska andra satsen har scherzokaraktär och en atmosfär och upplägg som inte så lite påminner om den andra satsen i Ravels pianotrio, *Pantoum*. Satsen är 3-delad. Huvudtemat presenteras i pianot till sordinerade pizzicatotoner i violan:

16-delsfiguren i takt 2 får stort utrymme i den inledande A-delen.

Ett andra tema som utnyttjar denna figur tas upp av violan:

B-temat introduceras i violan till ett vågformat arpeggio-ackompanjemang i pianot, som börjar redan i sluttakterna till A-delen. Trots skillnaden i tempo blir på detta sätt övergången mellan A och B mycket mjuk:

Ett andra tema spelas också i violan, men till stigande arpeggion i pianot, som spelar i 2/4 till violans 6/8. Dessa två taktarter med två- respektive tre- underdelning skapar spänning:

A-delen återkommer med huvudtemat i pianot, men nu en oktav lägre och i fortissimo. I slutet hörs en glimt av första B-temat följt av en kort coda byggd kring huvudtemat.

Ofta framhålls denna sats som den bästa av de tre. Men trots naturliga influenser från samtida tonsättare, vars verk hon kände väl och dessutom ofta hade framfört såsom framstående instrumentalist, har hela hennes sonat en egenart och originalitet som är odiskutabel.

Om de två föregående satsernas teman till stor del byggts upp av heltonsskalan har den sista tydliga inslag av pentatonik. Detta upplever man tydligt i det inledande huvudtemat som introduceras ensamt i pianots vänsterhand.

Triolmotivet i takterna 2, 4 och 6 får stort utrymme i satsen. Trioler är överhuvudtaget betydelsefulla. Till ett andra-tema i violan – utan trioler – finns t.ex. dessa istället i pianostämman:

Ungefär mitt i satsen börjar ett nytt rörligare avsnitt, betecknat *Allegro*. Det inledande temat, en variant av huvudtemat, karakteriseras starkt av en annan triolfigur i en kort kanon-liknande presentation i pianot:

Den blir signalen för återkomsten av första satsens fanfartema, också det i pianot, *Risolto*, nu spelat till dramatiskt tremolando i violan.

Detta tema eller motiv därur, t.ex. 16-delsfiguren i 2:a takten, återkommer och delar plats med satsens egna teman, t.ex. huvudtemat i augmentation (med förstörade notvärden).

Ytterligare några växlingar mellan långsamma och snabbare partier förekommer, innan en coda, markerad *Agitato*, tar vid. Den är byggd kring första satsens huvudtema och blir en naturlig avslutning på en väl integrerad helhet.

Att hitta formmönstret i sista satsen är svårt och det har använts som kritik mot tonsättaren. Satsen har många olika avsnitt och flera anknytningar till teman och motiv från första satsen. Men musiken flyter fram på det härligaste sätt och skapar en alldeles egen magi. Skönhet måste få gå före struktur på samma sätt som känslouttryck måste få gå före teknik vid ett framförande, om nu inte bådadera kan förenas. Och sonaten betraktas nu som en av de riktigt stora i violalitteraturen.

Djuro Zivkovic, Alleluias för viola och piano

2022

På **Wikipedia** hittar man följande om tonsättaren:

Zivkovic föddes i Belgrad där han studerade violin och komposition vid Musikhögskolan på 90-talet. Han fortsatt med sina studier vid Kungliga Musikhögskolan i Stockholm fiol för Karl-Ove Mannberg och komposition under Pär Lindgren. Han är ledamot av Kungliga Musikaliska Akademien.

Han har komponerat ett brett utbud av verk, inklusive kammar- och orkestermusik, musik för soloinstrument och körmusik. Östkyrkans framstående samling av mystiska texter "Philokalia" har bildat utgångspunkten och ofta huvudämnet för de flesta av hans mest viktiga verk så som "On the Guarding of the Heart", "Ascetic Discourse", "The White Angel" och även de senaste "The Mystical Sacrifice", "Bogoluchie" och "Citadel of Love".

Zivkovic är också en professionell violinist och som framför ny musik, samt improvisatör på violin och piano. Han har fått många internationella stipendier och priser för sitt arbete, inklusive mest kända "Grawemeyer Award" år 2014. Han har arbetat som lärare i komposition, musikteori och hörselutbildning samt fiol- och kammarmusik.

Zivkovics musik beställs och framförs regelbundet över hela världen av grupper som New York Philharmonic, Royal Concertgebouw Amsterdam, Chicago Symphony Orchestra, Sydney Symphony Orchestra, Seattle Symphony Orchestra, Klangforum Wien, Asko|Schönberg och Ensemble Modern.

Tonsättaren ger själv följande beskrivning av verket:

Alleluias är en duo för viola och piano beställd av Musik i Syd, Musik Hallandia, Länsmusiken – Kalmar läns musikstiftelse och Musik i Blekinge. Verket är skrivet för och även tillägnat Malin Broman och Simon Crawford-Phillips, som också uruppför verket den 20 mars 2022 i Varberg.

Verket består av ett antal korta "alleluias" vilka är grupperade i tre satser i mönstret snabb-långsam-snabb. Stort eftertryck har lagts på upprepningar för att stegra det rituella i musiken, men också på improvisationslika passager i violan, allt avsett att kulminera i styckets sista minut.

I partituret är inskrivet antydningar eller uppmaningar som "alleluia", "amen", "love" eller "rejoice" kodade till det musikaliska materialet. Musiken följer strängt den av tonsättaren utvecklade kompositionstekniken "ancient mode" vad gäller skalor, harmonik och melodi.

Clara Schumann, 3 Romanser för piano och violin op. 22

1. *Andante molto* 2. *Allegretto* 3. *Leidenschaftlich schnell*

1853

I början av 1850 flyttade paret Schumann till Düsseldorf och fick där efter några år en våning tillräckligt stor för att Clara efter ett längre kompositionsupphåll skulle kunna öva och komponera utan att störa sin man. Under sommaren 1853 komponerade hon flera verk, bl.a. dessa tre romanser. De tillägnades vännen och violinisten Joseph Joachim, han som under detta år av relativt lugn, innan Roberts sjukdom bryter ut på allvar, introducerar den 20-årige Johannes Brahms i det schumannska hemmet.

Romanserna publicerades 1855. Joachim lär ha framfört dem för kung Georg V av Hannover till den musikaliske monarkens stora förtjusning. De tre romanserna har en likartad tredelad uppbyggnad, ABA, där det är melodiernas organisation, snarare än temautveckling som ger styckena en klar formstruktur.

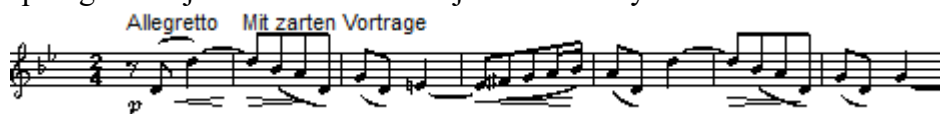
Den första romansen, *Andante molto*, har ett underbart första tema, som hörs efter några taktens inledande pianoackompanjemang. Det är ingen dussinmelodi, som man memorerar i första taget. Den är skriven i 3/8 takt, men den raffinerade fraseringen är sådan att en punkterad 8-del ibland upplevs som taktenhet. Det senare är särskilt tydligt i den fallande frasen i andra halvan av notexemplet nedan. Denna växling mellan tretakt och tvåtakt skapar en speciell spänning och gör att temat aldrig blir förutsägbart, särskilt om man lyssnar utan partitur.

Denna första del går utan skarv över i B-delen med följande tema, vars rörliga arpeggioackompanjemang skapar en mer upprörd stämning:

Den andra romansen, *Allegretto* (g-moll), har ett 7-taktigt vemodigt tema. Oktavsprånget i början och tonen e i tredje takten är mycket karakteristiska inslag:

Stämningen bryts radikalt när mittdelen tar vid i G-dur. Temat är i stort uppbyggt av brutna ackord:

När den första delen i moll återkommer har pianot en aktivare roll, bl.a. genom att svara i kanon på violinens huvudtema. Hela stycket slutar på ett pizzicato-ackord i violinen.

Sista romansen är den mest tempofyllda. Till ett rörligt arpeggioackompanjemang klingar den självklara melodin ut i violinen:

Liksom i övriga ”satsen” inramar denna del ett centralt avsnitt. I detta byts rollerna, även om det fortfarande är violinen som presenterar melodin. Temat är nu något rörligare, visserligen lika ljuvt, men mer manande, medan pianots toner trillar långsammare:

Avsnittet glider utan avbrott över i den återkommande första delen. Huvudtemat hörs en sista gång, nu i forte, men stycket slutar i piano.

Man måste vara en notorisk romantikhatare för att inte kapitulera för denna utsökta musik, så fylld av skönhet och hantverksskicklighet. Clara Schumann har vid något tillfälle sagt om makens musik att den aldrig var sentimental. Omdömet passar onekligen lika bra till hennes egen musik.

Johannes Brahms, Sonat för viola och piano f-moll op.120:1

1. *Allegro appassionato* 2. *Andante un poco adagio*

3. *Allegretto grazioso* 4. *Vivace*

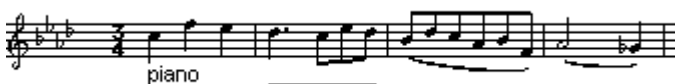
1894

De två sonaterna op. 120 från sommaren 1894 är Brahms sista kammarmusikverk. De skrevs ursprungligen för klarinett, men publicerades även i version för viola och piano. De har samma stämning av milt vemod och kontemplativ resignation, som finns i klarinettrion och klarinettkvintetten.

Det hände ganska ofta att Brahms skrev två verk, när han ändå var på gång. Andra exempel är symfonierna nr 1 och 2, de två uvertyrerna, de två stråkkvartetterna op. 51, pianokvartetterna op. 25 och 26 samt klarinettrion och klarinettkvintetten. Enligt en av hans biografer, Hans Gal, berodde det på att Brahms fantasi, då han ägnade sig åt kompositionstekniska problem, bar frukt utöver vad som behövdes och därför räckte till ytterligare ett verk. Gal menar också att det andra verket oftast blev ännu rikare och mer storslaget i formen än det första. Sådana skillnader är kanske märkbara för fackmannen. Den vanlige lyssnaren skaffar sig antagligen sina favoriter efter andra kriterier. För egen del tilltalas jag t.ex. mera av den första pianokvartetten än av den andra. Ofta skiljer sig karaktären på de två samtidigt utarbetade verken, men de två sonaterna op. 120 får nog sägas ha en ganska likartad stämning. Verkens inspiratör är, liksom klarinettrions och klarinettkvintettens, den framstående klarinettvirtuosen Richard Mühlfeld, som Brahms träffat 1891.

Brahms har även gjort versioner för violin och piano.

Första satsen har beteckningen *Allegro appassionata*. Pianots inledning har liksom huvudtemat en rytmisk figur, som dyker upp lite här och var i satsen (understreckat i båda notexemplen nedan).

Därefter presenterar violan den ledande melodin, som i sin helhet sträcker sig över drygt 2½ oktaver. Det dominerande motivet är en halvnot följt av en fjärdedelsnot.

En annan vacker passage i huvudgruppen är en smäktande melodi i dur:

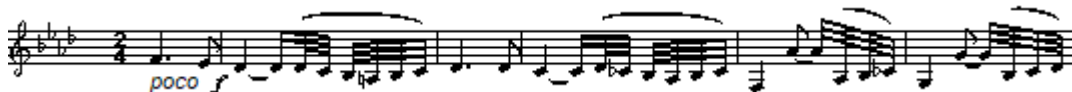

Sidotemat är mera rytmiskt accentuerat. Det växlar mellan de två instrumenten och för in en stämning av oro i satsen.

Genomföring är ganska kort (48 takter, att jämföra med expositionens 89). Den börjar lugnt efter en kort paus. Första delen utvecklar framför allt den understreckade rytmiska figuren i inledning och huvudtema. I andra halvan dyker sidotemat upp. Tonarten är i huvudsak ciss-moll. Återtagningen börjar även den med satsens inledning i ciss-moll. Efter 8 takter hörs violan spela huvudtemat i ”rätt” tonart, f-moll, men något utbroderat, varefter återtagningen följer gängse mönster. Den avslutas med att violan spelar början av huvudtemat, först svagt men med allt mera ökande tonstyrka. En coda med beteckningen *Sostenuto ed espressivo* avrundar och hela satsen slutar som den började, med inledningens två första takter, nu i ljuvaste F-dur.

Den långsamma satsen, *Andante un poco adagio*, domineras av en melodi som tas upp av violan, vars möjlighet till en varm klang här utnyttjas till det yttersta:

Satsen har tredelad visform ABA. Del B, som inleds med ett 16-delsackompanjemang av brutna ackord i pianot, har en mera diffus framtoning. Den avslutas med ekon av huvudtemat innan 2:a A tar vid på allvar. Även i denna hörs i slutet genljud av del B.

Tredje satsen är också tredelad enligt det vanliga menuett/scherzomönstret med en trio i mitten. Satsen med beteckningen *Allegretto grazioso* har tydlig ländlerkaraktär. Den går i Ass-dur. Första temat presenteras i violan:

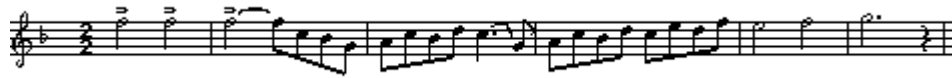
Ett andra tema i första delen spelas i pianot, samtidigt som violan spelar en stämning som är en spegelbild (invertering) av huvudtemat. (Observera att violans 4 första takter spelas en oktav lägre än noteringen i notexemplet.)

I Trion i f-moll är temana huvudsakligen uppbyggda av nedåtgående skalförelser. Första delen återkommer och avslutar.

Finalen är ett rondo i F-dur med beteckningen *Vivace*. Mönstret är ABACA. A-delen har två lättidentifierade teman. Det första hörs omedelbart i pianot:

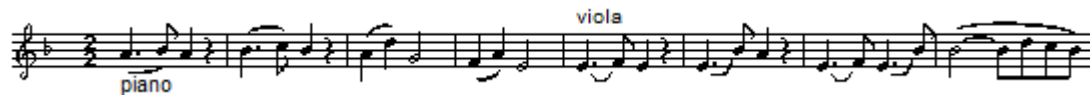
Det andra tas upp av violan:

B-delen börjar i pianot med ett tema som snart imiteras i violan:

C-delen, som följer efter den ganska långa andra A-delen, inleds liksom B-delen, först i pianot sedan i violan:

A-delen återkommer en sista gång och avslutar denna muntra och glädjefyllda sats.

Yngve Bernhardsson